

ЕВРАЗИЯЛЫК ЭКОНОМИКАЛЫК БИРЛИГИНИН соту

КОНСУЛЬТАТИВДИК КОРУТУНДУ

2020-жылдын 10-июлу

Минск шаары

Евразиялык экономикалык бирлигинин Сотунун төмөнкү курамдагы Чоң Коллегиясы:

Төрагалык кылган, Соттун Төрагасы Ж.Н.Баишев, докладчы-судья К.Л.Чайка, судьялар А.М.Ажибраимова, Айриян Э.В., Колос Д.Г.,

Нешатаева Т.Н., Сейтимова В.Х., Скрипкина Г.А., Туманян А.Э., Федорцов А.А., сот отурумунун катчысы Чеченева Н.С.,

иштин материалдарын талдап чыгып, докладчы-судьяны угуп,

Евразиялык экономикалык бирлигинин Сотунун Жобосунун 46, 47, 50, 68, 69, 73 — 75, 96, 98- пункттарын, Евразиялык экономикалык Бирлигинин Сотунун Регламентинин 14, 19, 72, 75, 85- беренелерин жетекчиликке алуу менен, Россия Федерациясынын билдирүүсү менен чыккан Юстиция министрлигинин 2014-жылдын 29-майынан Евразиялык экономикалык Бирлиги жөнүндө Келишимдин 67-беренесинин 2-пунктунун 4-пунктчасын, 2014-жылдын 29-майынан Евразиялык экономикалык Бирлиги жөнүндө Келишимге N2 16-тиркеме болгон, Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү, уюштуруу, ишмердик жана инвестицияларды ишке ашыруу жөнүндө Протоколунун 62-пункттун, 2014-жылдын 29-майынан Евразиялык экономикалык Бирлиги жөнүндө Келишимге N2 17-тиркеме болгон, Финансылык кызматтар боюнча Протоколунун 3 жана 15-пункттарын түшүндүрүү жөнүндө арызы боюнча консультативдик корутунду берүүдө.

1. Арыз ээсинин суроосу

Россия Федерациясынын атынан чыккан Юстиция министрлиги (мындан ары – арыз ээси) 2014-жылдын 29-майынан Евразиялык экономикалык Бирлиги жөнүндө Келишимдин 67-беренесинин 2-пунктунун 4-пунктчасын (мындан ары – Келишим),

2014-жылдын 29-майынан Евразиялык экономикалык Бирлиги жөнүндө Келишимге N2 16-тиркеме болгон, Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү, уюштуруу, ишмердик жана инвестицияларды ишке ашыруу жөнүндө Протоколунун 62-пунктун (мындан ары - Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протокол), Келишимге N2 17-тиркеме болгон, Финансылык кызматтар боюнча Протоколунун 3 жана 15-пункттарын (мындан ары - Финансылык кызматтар боюнча Протокол) түшүндүрүү жөнүндө арызы менен Евразиялык экономикалык Бирлиги Сотуна (мындан ары – Сот) кайрылган.

Арыз ээси, Евразиялык экономикалык бирликтин (мындан ары – Бирлик) укугунда банк болуп эсептелбеген, чарба субъектилерине берилүүчү финансылык лизингдин Финансылык кызматтар боюнча Протоколдун 3-пунктунун мааниси боюнча финансы кызматтарына таандуулугу жана ага карата пруденциалдык чараларды колдонуу мыйзамдуулугу маселесинде анык эместиктер бар деп эсептейт.

Юстиция министрлигинин арызы Бирликтин укугунун төмөндөгү ченемдери менен негизделген.

Келишимдин «Финансы рынокторун жөнгө салуу» XVI бөлүмүнүн максаттарына жетүү үчүн кабыл алынган, Финансы кызматтары боюнча Протоколунун 3-пунктунун 2в)-пунктчасында, финансы кызматтарына банк кызматтары, анын ичинде финансылык лизинг кирээри каралган.

Келишимдин 65-беренесинин 3-пунктуна ылайык, Келишимдин XVI бөлүмү камтыган финансылык кызматтарга карата анын жоболору биринчи кезекте иштейт, ал эми «Кызмат көрсөтүүлөр менен соода жүргүзүүнү, уюштурууну, ишмердик жана инвестицияларды ишке ашыруу» XV бөлүмүнүн чаралары финансылык рынокторду укуктук жөнгө салууга каршы келбеген бөлүктөрүнө карата колдонулат.

Мүчө-мамлекеттерде кызмат көрсөтүүлөр менен соода жүргүзүү, уюштуруу, ишмердик жана инвестицияларды ишке ашыруунун укуктук негиздери Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколу менен аныкталат. Ушул Протоколдун 40-пунктун ишке ашыруу үчүн Жогорку Евразиялык экономикалык кеңештин 2014-жылдын 23-декабрынан N2 1 10 чечими менен Бирликтин чегинде бирдей рынок иштеген (мындан ары – Бирликтин чегиндеги кызматтар секторлорунун бирдиктүү тизмеси) кызматтар секторлорунун (секторчолордун) тизмеси бекитилген. Бул тизме лизинг кызматтарынын айрым бир түрлөрүн

камтыйт, алардын айрымдарына Келишимдин XVI бөлүмүндө каралган финансылык кызматтарды өз катарынан чыгарып салуу жөнүндө пункт киргизилген. Арыз ээсинин пикири боюнча, лизинг кызматтарына карата Бирликтин чегиндеги кызматтар секторлорунун бирдиктүү тизмесинде финансылык кызматтарды өз катарынан чыгарып салуу жөнүндө жобо камтылбайт, мисалы, банктык эмес уюмдардын лизинг кызматтары Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунун жарактуу алкагына кирет. Юстиция министрлиги Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунун 62-пунктуна шилтеме менен, ушул сыяктуу укуктук жөнгө салуу банктык эмес уюмдар тарабынан көрсөтүлүүчү лизинг кызматтарына карата уруксат талаптарды жана жок кылган же пайдасын азайткан жана рынокко кирүү үчүн тоскоолдуктарды жаратышы мүмкүн болгон жоболорду мүчө-мамлекеттерге колдонбоого милдеттендиргендигин баса белгилейт.

Арыз ээси, Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунда каралган кызматтарды көрсөтүү жалпы укуктук шарттарынан айырмаланып, Финансылык кызматтар боюнча Протоколдун 5 жана 19-пункттары мүчө-мамлекеттерге квалификациялык талаптарга жана жоболорго, техникалык стандарттарга жана мыйзамдаштыруунун талаптарына кирген чараларды кабыл алуу жолу аркылуу пруденциалдык жөнгө салууну ишке ашырууга мүмкүнчүлүк бере тургандыгын көрсөтүүдө.

Лизинг ишмердигине карата пруденциалдык чаралардын зарылчылыгын Юстиция министрлиги макро- жана микроэкономикалык факторлор, ошондой эле лизинг келишимин түзүүдө лизинг берүүчүлөрдүн жосунсуз жоругу болгон учурда жеке жактардын жана жеке ишкерлердин укуктарын коргоо максаттары менен түшүндүрүүдө. Арыз ээси ушул позицияга түрткү берүү менен, башка мүчө-мамлекеттердин тажрыйбасына кайрылууда жана Армения Республикасынын жана Беларусь Республикасынын мыйзамдарында лизинг ишмердиги жаатында борбордук банкттардын ыйгарым укуктары бекитилгендигин белгилөөдө, ушундай эле өзгөртүүлөрдү Кыргыз Республикасынын мыйзамына киргизүү пландалууда.

Юстиция министрлиги, эл аралык келишимдик тажрыйбага, финансылык статистиканын эл аралык стандарттарына, эл аралык уюмдардын кадамдарына жана Бирликке мүчө-мамлекеттердин мыйзамдарына шилтеме менен финансылык лизингдин

экономикалык жаратылышын аныктоо менен, бул кызматтын кредиттик (финансылык) мүнөздөмөсүнө өзгөчө көңүл бурууда. Анын ою боюнча, финансы лизингин Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколун же Финансы кызматтары боюнча Протоколун жөнгө салуу предметине таандык кылуу тийиштүү кызмат көрсөтүүчү жактын макамынан көз каранды болуусу мүмкүн эмес.

Арыз ээси, Келишимдин жоболорун бири-бирине байланыштуу түшүндүрүү Бирликтин лизинг ишмердигин жөнгө салуусуна укуктук кадамды орнотууга мүмкүндүк бербейт деп эсептөө менен, Соттун түшүндүрмөсүн өтүнөт:

- банк болуп эсептелбеген, лизинг компаниясы тарабынан көрсөтүлүүчү лизинг кызматтары Финансы кызматтары боюнча Протоколунун жөнгө салуу тартибине киреби же ал Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунун жоболору менен жөнгө салынабы;

- Бирликке мүчө-мамлекеттин лизинг ишмердигин пруденциалдык жөнгө салуусун, анын ичинде жеке каражаттардын (капиталдын) минималдык өлчөмүнө талаптарды, финансылык ченемдерди жана отчетуулукту орнотууну киргизүү Келишимге шайкеш келеби;

- лизинг ишин пруденциалдык жөнгө салууда Бирликке мүчө-мамлекети лизинг келишимдерин түзгөн уюмдардын түз салыктары (киреше салыгы жана уюмдун мүлк салыгы) боюнча салык салуунун өзгөчөлүктөрүн орнотууга укуктуубу.

II. Корутундулар

Чоң Коллегия, Бирликтин укугун түшүндүрүүнү ишке ашырууда, Келишимге №2 тиркеме болгон Соттун Жобосунун 50-пунктуна ылайык, 1969-жылдын 23-майынан Эл аралык келишимдер укугу жөнүндө Вена конвенциясынын жоболорун (мындан ары – Вена конвенциясы), анын ичинде ушул Конвенциянын 31-беренесин жетекчиликке алат, ага ылайык эл аралык келишим анын контекстиндеги келишимдин терминдерин кадимки маанисине ылайык, анын преамбуласын жана тиркемелерин эске алуу менен ак ниеттүү талкууланат, ошондой эле келишимдин объектиси жана максаты эске алынат.

Контекст менен катар, катышуучулардын ортосундагы келишимдин жоболорун колдонуу тууралуу кийинки макулдашуулар, аны колдонуу тажрыйбасы жана катышуучулардын ортосунда колдонулуучу эл аралык укуктун тийиштүү ченемдери эске алынат.

1. Келишимдин 65-беренесинин 1-пунктуна ылайык XV бөлүмүнүн максаты болуп Бирликтин алкагында ушул бөлүмдүн жана Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунун шарттарына ылайык кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүүнүн, уюштуруунун, ишмердиктин жана инвестицияларды ишке ашыруунун эркиндигин камсыздоо саналат.

Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүүнүн, уюштуруунун, ишмердиктин жана инвестицияларды ишке ашыруунун жөнгө салуунун укуктарынын негизи мүчө-мамлекеттерде Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколу менен аныкталат.

XV бөлүмүнүн жоболору Келишимдин 65-беренесинин 6-пунктуна ылайык кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүүнү көрсөтүүгө жана алууга, уюштурууга, ишмердикти жана инвестицияларды ишке ашырууга тийиштүү мүчө-мамлекеттердин чараларына колдонулат.

Келишимдин XXII бөлүмү менен жөнгө салынуучу мамлекеттик (муниципалдык) сатып алуулар, ошондой эле мамлекеттик бийликтин милдеттерин аткаруу үчүн көрсөтүлүүчү кызматтар жана аткарылуучу ишмердиктер кирбейт.

Келишимдин 65-беренесинин 3-пунктунда ушул Келишимдин XVI, XIX, XX жана XXI бөлүмдөрү камтыган кызматтар ушул бөлүмдүн жоболору менен жөнгө салынат. XV бөлүмдүн жоболору Келишимдин көрсөтүлгөн бөлүмдөрүнө каршы келбеген жааттарында жарактуу.

Бул укуктук ченем XV бөлүмү кызматтардын бардык түрлөрү (секторлору) үчүн жалпы жөнгө салууну бекиткендигин, ошону менен бирге Келишимдин XVI, XIX, XX жана XXI бөлүмдөрү: финансылык (XVI бөлүм), нукура монополия (XIX бөлүм), энергетика (XX бөлүм), транспорт (XXI бөлүм) кызматтардын түрлөрү үчүн атайын жөнгө салууну бекиткендигин көрсөтүп турат. Бул [*ex specialis derogat generali* (атайын мыйзам жалпыны түртүп чыгат) укуктук негизге ылайык жалпы жана атайын жөнгө салуунун ортосундагы карама каршылыктардын болуусунда атайын ченемдер менен бекитилген эрежелер колдонула тургандыгын түшүндүрөт. Атайын жөнгө салуу менен камтылбаган мамилелерге карата жалпы ченемдер колдонулат.

Келишимдин 66-беренесинин 2 жана 3—пункттарына ылайык кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүүнүн, уюштуруунун, ишмердикти жана инвестицияларды ишке ашыруунун эркиндигин камсыздоо максатында мүчө-мамлекеттер өз ара кызмат

көрсөтүүлөр менен соода жүргүзүүнүн, уюштуруунун, ишмердикти жана инвестицияларды ишке ашыруунун шарттарын акырындан либералдаштырууну өткөрүшөт, ошондой эле Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунун 38-43-пункттарында каралган кызмат секторлорунун максималдуу санда кызматтардын бирдиктүү рыногун түзүүгө жана иштөөсүн камсыздоого умтулушат.

Кызмат көрсөтүүлөр менен соода жүргүзүүнү, орнотууну, ишмердикти жана инвестицияларды ишке ашырууну Келишимдин 67-беренесинин 1-пунктуна ылайык либералдаштыруу эл аралык принциптерди жана стандарттарды эске алуу менен мүчө-мамлекеттердин мыйзамдарын гармониялаштыруу жана мүчө-мамлекеттердин компетенттүү органдарынын өз ара административдик кызматташуусун уюштуруу жолу аркылуу ишке ашырылат.

Кызмат көрсөтүүлөр менен соода жүргүзүүнү, орнотууну, ишмердикти жана инвестицияларды ишке ашырууну либералдаштыруу процессинде мүчө-мамлекеттер жетекчиликке алган принциптеринин бири, Келишимдин 67-беренесинин 2-пунктунун 4-пунктчасына ылайык ырааттуулук принциби, башкача айтканда кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүүгө, уюштурууга, ишмердикти жана инвестицияларды ишке ашырууга карата чаралардын бардык түрлөрүн кабыл алуу, анын ичинде төмөндөгүгө байланыштуу мүчө-мамлекеттердин мыйзамдарын гармониялаштыруу жана административдик кызматташуу:

-кызматтар секторлорунун жана ишмердиктин түрлөрүнүн биринде да ушул Келишимге кол коюу күнүндө жарактуу болгон шарттарга, жана ушул Келишимде бекитилген шарттарга салыштырмалуу өз ара жеткиликтүүлүк шарттарынын начарлоосуна жол жок;

- Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколдун 2-пунктунун 4-абзацында жана 15-17, 23, 26, 28, 31, 33 жана 35-пункттарында көрсөтүлгөн Жогорку кеңеш тарабынан бекитилген чектөөлөрдү, алып коюуларды, кошумча талаптарды жана шарттарды, жеке улуттук тизмелер менен каралган чектөөлөрдү, алып коюуларды, кошумча талаптарды жана шарттарды ырааттуу кыскартуу.

Демек, мүчө-мамлекеттер кийинки шарттарга салыштырмалуу өз ара жеткиликтүүлүк шарттарын начарлатпоо милдетин алышкан:

а) Келишимге кол коюу күнүнө карата тийиштүү мүчө-мамлекеттеги болгон шарт;

б) Келишимдин өзүндө бекитилген шарт.

Андан тышкары, Келишимдин 66-беренсинин 1–пунктунда мүчө-мамлекеттер ушул Келишимдин күчүнө кирген күнүнө карата шартка салыштырмалуу башка мүчө-мамлекеттердин кызмат көрсөтүүлөр менен соода жүргүзүүчү, орнотуучу, ишмердикти жана инвестицияларды ишке ашыруучу тараптарга карата дискриминациялык жаңы чараларды киргизбейт деп бекитилген.

Ошону менен бирге, Келишимдин 65-беренесинин 7-пунктунда XV бөлүмүнүн жоболору мүчө-мамлекетке төмөндөгү чараларды кабыл алууга же колдонууга тоскоолдук жаратпагандыгы бекитилген:

1) коомдук моралды коргоо жана коомдук тартипти кармоо үчүн зарыл болгон. Коомдук тартиптин өзгөчөлүктөрү коомдун фундаменталдык кызыкчылыктарынын бири үчүн реалдуу жана олуттуу коркунуч туулганда колдонулушу мүмкүн;

2) адамдын, жаныбардын же өсүмдүктүн жашоосун же ден-соолугун коргоо үчүн зарыл болгон;

3) мүчө-мамлекеттердин ушул бөлүмдүн жоболоруна, анын ичинде адаштыруучу жана адилетсиз иштердин же жарандык келишимдердин талаптарын аткарыбоонун кесепеттеринин алдын алууга; жеке жашоосу жана эсептери жөнүндө маалыматты иштеп чыгууда жана жайылтууда жеке адамдардын купуялыгына кийлигишүүдөн коргоого; коопсуздукка; тийешеси бар чараларга каршы келбеген мыйзамдарын сактоо үчүн зарыл болгон;

4) чындыгында берилген режимдеги айырмачылыктар кызматтарды, мекемелерди жана иш-аракеттерди соодага карата башка мүчө мамлекеттин же үчүнчү мамлекеттердин адамдарынан түз салыктарды акыйкат же натыйжалуу салууну камсыз кылуу ниети менен шартталган жана мындай чаралар мүчө мамлекеттердин эл аралык келишимдеринин жоболоруна карама-каршы келбеши керек шартында Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунун 21 жана 24-пункттары менен шайкеш келбеген учурда;

5) Режимдеги айырмачылык, мүчө мамлекет катышуучу болуп эсептелген кош салык салуудан качууну кошо алганда, салык салуу маселелери боюнча макулдашуунун натыйжасы болуп саналган шартта Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколдун 27 жана 29-пункттарына туура келбеген болсо.

Ошону менен бирге Келишимдин 65-беренесинин 8-пунктунда жогоруда көрсөтүлгөн чараларды колдонуу мүчө мамлекеттердин ортосундагы орду жок же негизсиз дискриминацияга же кызмат көрсөтүүлөр менен соода жүргүзүүгө, орнотууга, ишмердикти жана инвестицияларды ишке ашырууга жашыруун чектөөлөргө алып келбөөгө тийиш экендиги аныкталган.

Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколдун 2-пунктуна ылайык, анын жоболору Келишимдин XV бөлүмүнүн жоболору сыяктуу эле, мүчө мамлекеттердин кызмат көрсөтүүлөрдү жеткирүүгө жана алууга, түзүүгө, иштетүүгө жана инвестициялоого тиешеси бар бардык чараларына колдонулат.

Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколдун 7-пунктуна ылайык, кызматтар Бириккен Улуттар Уюмунун Катчылыгынын статистикалык комиссиясы бекиткен Эң маанилүү өнүмдөрдүн эл аралык классификациясынын негизинде аныкталган жана классификацияланган (Central Products Classification; мындан ары — CPC).

Жогорку Кеңештин 2014-жылдын 23-декабрындагы N2 110 чечими менен Бирликтин алкагындагы тейлөө тармактарынын Бирдиктүү тизмеси бекитилди. Бул тизмеге төмөндөгүлөр киргизилген:

- курулуш иштеринин алкагында көрсөтүлүүчү курулуш машиналарын жана жабдууларын операторсуз лизингге берүү же ижарага берүү жагындагы кызмат көрсөтүүлөр (CPC 5480) (Бирликтин алкагындагы тейлөө тармактарынын Бирдиктүү тизмесинин 5-пунктунун 24-пунктчасы);

- машиналарды жана жабдууларды операторсуз лизинг жана ижаралоо жаатындагы кызматтар (CPC 73112, 73114, 73121-73123) (Бирликтин алкагындагы тейлөө тармактарынын Бирдиктүү тизмесинин 24-пункту):

- 1) жүк ташууга арналган айдоочусу жок автомобилдер,
- 2) жүк ташууга арналган мотоциклдер, дөңгөлөгү бар үйлөр жана кербендер,
- 3) жүргүнчү ташуучу унаалар,
- 4) тиркемелери бар айыл чарба тракторлору, сепкичтер, отургузуучулар, орокчулар, чапкычтар жана сорттоочу машиналар,
- 5) курулуш жана жер иштетүү тракторлору, грейдерлер, буу роликтер, бульдозерлер, экскаваторлор, чака жүктөгүчтөр, бөлүнбөөчү складдар, курулуш чиркегичтери,
- 6) кеңсе техникалык шаймандарынын жана жабдыктардын, кеңсе эмеректеринин, сейфтердин бардык түрлөрү;

-эс алуу үчүн пайдаланылуучу турмуш-тиричилик шаймандарынын бардык түрлөрү үчүн лизинг кызматы боюнча жеке буюмдарды прокатка алуу (СРС 73210) (Бирликтин алкагындагы тейлөө тармактарынын Бирдиктүү тизмесинин 25-пункту);

-Келишимдин XVI бөлүмүндө каралган финансылык кызмат көрсөтүүлөрдү кошпогондо, оператордун (экипаждын) катышуусу жок жыргалчылык өнөрүн ижарага берүү жана лизинг боюнча кызмат көрсөтүүлөр. (СРС 73240) (Бирликтин алкагындагы тейлөө тармактарынын Бирдиктүү тизмесинин 47-пункту).

Чоң Коллегия жогоруда айтылган жана Жогорку Кеңештин 2014-жылдын 23-декабрындагы N2 110 чечиминде белгиленгендей бирдиктүү рынок иштеген кызматтардын секторлорунун (чакан бөлүмдөрүнүн) ичинен бири дагы каржылык лизингге жана финансылык кызматтарга кирбейт. СРС финансы лизингги 7-секциянын (финансылык жана аралаш кызматтар; кыймылсыз мүлк менен байланышкан кызматтар; лизинг жана ижара кызматтары) 71-бөлүмүнүн (финансылык жана аралаш кызматтар) 711-тобунун (банктык кызматтарды, камсыздандыруу жана пенсия кызматтарын кошпогондо, финансылык кызмат көрсөтүүлөр) 71140 класс түзүмү катары бөлүнгөн. Ошону менен катар СРС 7-секциясында 73-бөлүм (лизинг жана операторсуз ижарага берүү) бар, ага 7-секциясын куруу боюнча каржылык жана аралаш кызматтар менен байланышпаган лизинг жана ижара кызматтарын камтылган. СРС түшүндүрмөлөрдө 71140 класс түзүмү 73-бөлүмдүн операциялык лизинг кызматтарын камтыбагандыгы көрсөтүлгөн.

Жогоруда айтылгандарды эске алуу менен, Чоң Коллегия, финансылык лизинг боюнча кызматтар Бирликтин алкагындагы тейлөө тармактарынын Бирдиктүү тизмесине киргизилбейт, анын ичинде Жогорку Кеңештин 2014-жылдын 23-декабрындагы N2 1 10 чечими менен бекитилген, бирдиктүү рынок иштейт, ага башка кызмат көрсөтүүлөр кирет, алар жалпысынан XV бөлүмдүн жоболору жана Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколу менен жөнгө салынат.

Финансылык кызматтар жөнүндө Протоколдун 1-пунктуна ылайык, бул Протокол Келишимдин 70-беренесине ылайык иштелип чыккан жана мүчө-мамлекеттердин финансылык кызмат көрсөтүүлөрдүн соодасына, ошондой эле финансылык кызмат көрсөтүүчүлөрдүн түзүлүшүнө жана (же) иш-аракеттерине таасир эткен чараларына колдонулат.

Ошол эле учурда, Финансылык кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө Протоколдун 3-пункту "финансылык кызмат көрсөтүүлөр" түшүнүгүн финансылык мүнөздөгү кызмат көрсөтүүлөр, анын ичинде банктык кызматтарды камтыйт. Келишим финансы лизинггин банк кызматтарына таандык кылат жана финансылык кызматтар түшүнүгүнө кирет.

Ошентип, финансылык лизинг сыяктуу финансылык кызмат көрсөтүү иши Келишимдин XVI бөлүмүнүн жана Финансылык кызматтар жөнүндө протоколдун жоболору менен жөнгө салынат. Келишимдин XV бөлүмүнүн жана Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунун жоболору финансылык лизингге XVI бөлүмгө жана Финансылык кызматтар жөнүндө протоколдун жоболоруна карама-каршы келбеген бөлүгүндө колдонулат.

2. Юстиция министрлигинин экинчи маселесине байланыштуу, Чоң Коллегия арыз ээси Бирликке мүчө-мамлекеттеринин лизинг ишин жөнгө салуучу пруденциалдык жөнгө салуу чараларын киргизүүнү, анын ичинде, өз каражаттарынын (капиталдын) минималдуу көлөмүнө карата талаптарды белгилөө, каржылык стандарттарды белгилөө жана отчеттуулук Келишимге ылайык келээрин тактагандыгын белгилейт.

Пруденциалдык (проактивдүү, тобокелдикке багытталган) жөнгө салуу - уюмдардын финансылык туруктуулугун жогорулатуу, ликвиддүүлүк жана кудуретсиздик тобокелдигин минималдаштыруу максатында экономикалык негизделген талаптарды камсыз кылуунун укуктук формасы.

Атап айтканда, өздүк капиталдын (капиталдын) минималдуу өлчөмүнө карата талаптарды белгилөө, пруденциалдык жөнгө салууга киргизилген финансылык стандарттарды жана отчеттуулукту белгилөө, арыз берүүчүнүн суроосу боюнча, Келишимдин мааниси боюнча, башка эл аралык келишимдердин ченемдери, тоскоолдуктар, чектөөлөр, лицензиялык талаптар жана жол-жоболор, тыюу салуу же лизингге берүүчүлөрдүн артыкчылыктарын түз же кыйыр түрдө жокко чыгарган же азайткан дискриминациялык чаралар болуп эсептелбейт.

Финансылык ченемдер - бул уюмдун финансылык ресурстарын түзүүнү, бөлүштүрүүнү жана кайра бөлүштүрүүнү жөнгө салуучу минималдуу, орточо же максималдуу чектик маанилерди чагылдырган көрсөткүчтөр.

Отчетто чарбалык субъекттин ишмердүүлүгүнүн үзгүлтүксүз жыйынтыкталган натыйжасы камтылат, ага белгилүү бир көрсөткүчтөрдүн топтому, өткөн мезгил ичинде алынган кирешелер жана чыгымдар кирет, ал эми менчигинин (капиталдын) минималдуу суммасы - өздүк капиталдын шайкештик коэффициентинин сандык мааниси.

Бул финансылык инструменттердин болушу экономикалык иш-аракеттердин ар кандай түрүнө мүнөздүү жана каржылык жана материалдык - акча каражаттарынын кыймылы чөйрөсүндөгү уюмдардын ишин мамлекеттик жөнгө салуунун ажырагыс жана жалпы кабыл алынган элементи, а priori болуп саналат.

Чоң Коллегия пруденциялык жөнгө салуу институту лизинг ишин жүзөгө ашырган адамдардын предмет курамына жана алардын түрлөрүнө көз каранды эмес деп белгилейт.

Мындай жөнгө салууну кредиттик мекемелерге – лизингге берүүчүлөргө бекитүү, бул экономикалык субъекттердин укуктарын жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын башка аренда берүүчүлөрдүн категорияларына салыштырганда, аларга карата пруденциалдык жөнгө салууну колдонбогон, ошондой эле арендаторлордун укуктары жана мыйзамдуу таламдары, алар үчүн негизсиз тобокелдиктердин олуттуу жогорулашына байланыштуу бузууга алып келет.

Келишимдин билдирилген жоболорун өз ара байланышкан эрежелердин чегинде соттук тактоо максатында, Чоң Коллегия Келишимдин 66-беренесинин 1-пунктунун, Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколдун 21, 24, 61 жана 62-пункттарынын талдоосу, Бирликке мүчө мамлекеттер тарабынан кийинки негиздер боюнча Келишимдин күчүнө кирген күнгө шилтеме бербестен лизинг ишмердигине пруденциалдык жөнгө салууга карама-каршылыктар жана тыюу салуулар жок экендигин көрсөтөт деп эсептейт.

Келишимдин 66-беренесинин 1-пунктуна ылайык "мүчө мамлекеттер ушул Келишим күчүнө кирген күндөгү режимге салыштырмалуу кызмат көрсөтүүлөр менен соода жүргүзүүгө, башка мүчө мамлекеттердин жактарынын орношуна жана иш-аракеттерине карата дискриминациялык жаңы чараларды колдонушпайт."

Лизинг ишине пруденциалдык чараларды колдонуу кызмат көрсөтүүлөр менен соода жүргүзүүгө, башка мүчө мамлекеттердин түзүлүшүнө жана алардын иш-аракеттерине каршы дискриминациялык чараларды киргизүү менен бирдей эмес,

тескерисинче, банктык эмес лизинг уюмдарына туруктуулукту жана ишенимди сактоого алып келет.

Бул тыянак Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколдун 57-пунктунун эрежелерине шайкеш келет, ар бир мүчө-мамлекет кызматтардын, мекемелердин жана иш-аракеттердин соодасына таасир эткен ушул мүчө мамлекеттин бардык чаралары акылга сыярлык, объективдүү жана калыстыкта колдонулушун камсыз кылат.

Пруденциалдык жөнгө салуу дискриминациялык чаралар менен байланышпагандыгын эске алып, аны Бирликке мүчө-мамлекеттерде киргизүү Келишимдин 66-беренесинин пункттарына карама-каршы келбейт.

Ошону менен бирге Чоң Коллегия Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколдун 61 жана 62-пункттарынын жоболору төмөндөгүлөрдү бекиткендигин белгилейт:

«61. Лицензиялык талаптардын жана жол-жоболордун кызмат көрсөтүү, соода жана соода чөйрөсүндө негизсиз тоскоолдуктарды жаратпоосун камсыз кылуу үчүн Комиссия мүчө мамлекеттер менен макулдашып, Жогорку Кеңеш тарабынан бекитилүүчү эрежелерди иштеп чыгат. Бул эрежелер лицензиялык талаптардан жана жол-жоболордон тышкары төмөндөгүлөрдү камсыздоо максатка ээ:

1) кызмат көрсөтүүлөр жана иш-аракеттер менен соода кылуу жөндөмү жана жөндөмдүүлүк сыяктуу объективдүү жана ачык-айкын критерийлерге негизделген;

2) жүргүзүлүп жаткан иш-аракеттердин коопсуздугун, ошондой эле көрсөтүлүүчү кызматтын коопсуздугун жана сапатын камсыз кылуу үчүн ашыкча оордук келтирбесе;

3) кызмат көрсөтүү чөйрөсүндө соода жүргүзүү, түзүү жана (же) ишмердүүлүк үчүн чектөө болбогондо».

«62. Мүчө мамлекеттер жеңилдиктерди жокко чыгарган же азайткан лицензиялык талаптарды жана жол-жоболорду колдонушпайт жана:

1) ушул Протоколдун 61-пунктунда көрсөтүлгөн критерийлерге дал келбесе;

2) мүчө-мамлекеттин мыйзамдары менен белгиленбесе жана Келишимге кол коюлган күнгө тиешелүү мүчө-мамлекет тарабынан колдонулбаса».

Жогорку Евразиялык экономикалык кеңештин 2016-жылдын 26-декабрындагы N2 24 чечими менен бекитилген, Кызмат

көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколдун 61-пункттун өнүктүрүү үчүн иштелип чыгылган Кызмат көрсөтүүлөрдүн, мекемелердин жана иш-аракеттердин соодасын жөнгө салуу эрежелери лизинг ишин пруденциалдык жөнгө салуу маселелери менен байланыштуу эмес. Натыйжада, Бирликке мүчө-мамлекеттин пруденциалдык жөнгө салуу кодексин киргизүү бул көрсөтмөгө карама-каршы келбейт жана улуттук юрисдикцияга таандык.

Эрежелердин 3-пунктунун бешинчи абзацына ылайык, "негизсиз тоскоолдуктар (чектөөлөр)" милдеттүү талаптар жана (же) жөнгө салуу максаттарына жетишүү үчүн зарыл болгон экономикалык чыгымдарды алып келген жол-жоболор, анын ичинде көрсөтүлгөн кызматтардын коопсуздугун жана сапатын камсыз кылуу максаттары, тийиштүү жөнгө салууну жүзөгө ашыруучу мүчө мамлекеттин бюджеттик тутумунун бюджеттеринин социалдык-экономикалык кесепеттерин жана кесепеттерин эске алуу менен жүргүзүлүүчү иш-аракеттердин жана (же) аракеттердин коопсуздугу. Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунун 62-пунктундагы "уруксат берүүчү талаптар жана жол-жоболор" термининин семантикалык мазмуну ушул Протоколдун 6-пунктунун 16 жана 17-пунктчаларынын ченемдеринен келип чыгат жана анын пруденциалдык жөнгө салуу концепциясы менен бирдей эмес экендигин көрсөтөт.

Уруксат берүү жол-жоболору, мүчө мамлекеттин мыйзамдарына ылайык, ыйгарым укуктуу органдар тарабынан уруксаттарды берүү жана узартуу, колдонуу мөөнөтүн токтотуу, токтото туруу, узартуу же узартуу, уруксаттарды тартып алуу (жокко чыгаруу), уруксат берүүдөн баш тартуу, жана ошондой эле ушул сыяктуу маселелер боюнча даттанууларды кароо.

Уруксат берүү талаптары өтүнмө ээсине, уруксаттын жана (же) көрсөтүлгөн кызматтын ээсине, мүчө-мамлекеттин мыйзамдарында белгиленген жөнгө салуу максаттарына жетишүүнү камсыз кылууга багытталган, мүчө мамлекеттин мыйзамдарына ылайык жүзөгө ашырылуучу иш-аракеттерге, стандарттар жана (же) талаптар (анын ичинде лицензиялоо, квалификация) камтылган.

Чоң Коллегия, "Пруденциялык жөнгө салуу" термининин мыйзамдуу курулушун тактоо керек, бул жөнгө салуу түрү лицензиялоо жол-жоболорунун жана Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунун 62-пунктунун маанисинде

уруксат берүүчү талаптардын укуктук аналогу экендиги жөнүндө тыянак чыгаруу үчүн керек.

Максаты жана мазмуну жагынан лицензиялык жол-жоболор жана лицензиялоо талаптары пруденциалдык жөнгө салуу институтуна караганда башка, көз карандысыз укуктук жөнгө салуу предметине ээ.

Финансылык кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө Протоколдун 19-пунктунда жана Банктык көзөмөл боюнча Базель комитетинин натыйжалуу банктык көзөмөлүнүн фундаменталдык принциптеринде келтирилген пруденциалдык чаралар, Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунун 6-пунктунун 15 жана 16-пунктчаларында уруксат берүү жол-жоболорунун жана уруксат берүү талаптарынын аныктамаларына окшош эмес.

Чоң Коллегия лизинг уюмдарын пруденциалдык жөнгө салуу институту менен Кызмат көрсөтүүлөр жөнүндө соода жүргүзүү тууралуу Протоколунун 62-пунктунун ортосунда карама-каршылык жок деп эсептейт.

3. Чоң Коллегия, арыз ээсинин лизинг ишине пруденциалдык жөнгө салууну киргизүү учурунда мүчө-мамлекеттин түз салыктар менен салык салуунун өзгөчөлүктөрүн аныктоо укугу жөнүндө суроосуна жооп берүү менен, төмөнкү тыянакка келет.

Келишимдин 3 жана 5-беренелеринин мазмуну, Бирлик өз ишин Келишимдин жана Бирликтин алкагындагы эл аралык келишимдеринин негизинде ага мүчө-мамлекеттер тарабынан берилген компетенциянын чектеринде жана көлөмүндө жүргүзөт. Ушул укуктук ченемдердин семантикалык мазмунун тактоо Чоң Коллегияга Бирликке өткөрүлүп берилбеген ыйгарым укуктар мүчө-мамлекеттердин компетенциясы деген тыянакка келүүгө мүмкүндүк берет.

Бирликтин укугун талдоодон, Келишимдин 71 - 73-беренелери жана Келишимдин №18 тиркемеси болгон Кыйыр салыктарды алуу товарлардын экспорту жана импорту, жумуштарды аткаруу, кызмат көрсөтүү учурунда кыйыр салыктарды чогултуунун тартиби жана механизми жөнүндө Протоколу менен кыйыр салыктарды чогултуунун тартиби жана механизми бекитилгендигин түшүнсө болот.

Мүчө-мамлекеттер тарабынан кызмат көрсөтүүлөрдүн соодасына, анын ичинде башка мүчө-мамлекеттин адамдарынан тийиштүү салыктарды чогултууга түз салык салуунун жол-жобосу

Келишимдин 65-беренесинин 7-пунктунун 4-пунктчасында каралган.

Келишим жана Бирликтин эл аралык келишимдери интеграциялык бирикменин түз салык салуу жаатындагы компетенциясына ээ эмес, бул мүчө-мамлекеттердин мыйзамдары менен тиешелүү укуктук мамилелерди жөнгө салат. Бул мамиле Соттун Апелляциялык палатанын 2016-жылдын 2-июнундагы чечиминде "Севлад" ЖЧКсынын ишине ылайык келет, ага ылайык салыктык укуктук мамилелер Бирликтин мыйзамы менен улуттук юрисдикцияга таандык (чечимдин 7.3-пунктунун 9-абзацы).

Бул позицияны өтүнмө ээсинин суроосу жагында колдонуу түздөн-түз салыктар боюнча салык салуунун өзгөчөлүктөрүн аныктоо мүчө мамлекеттердин компетенциясына кирет жана Бирликтин мыйзамдарынын алкагына кирбейт деген тыянак чыгарууга негиз берет.

4. Жогоруда көрсөтүлгөндөрдү эске алуу менен, Чоң Коллегиярыз ээсинин суроолоруна төмөндөгү жоопторду берүүнү негиздүү деп эсептейт.

4.1. Банктан башка лизинг компаниясы тарабынан көрсөтүлүүчү лизинг кызматтары Финансылык кызмат көрсөтүүлөр боюнча протоколуна ылайык келет.

4.2. Бирликке мүчө-мамлекет тарабынан лизинг компаниялары жүзөгө ашыруучу лизинг ишин пруденциялык жөнгө салуу, анын ичинде өздүк каражаттардын (капиталдын) минималдуу көлөмүнө карата талаптарды белгилөө, финансылык стандарттарды белгилөө жана отчеттуулук Макулдашууга ылайык келет.

4.3. Түз салыктар боюнча салык салуунун өзгөчөлүктөрүн аныктоо мүчө-мамлекеттердин компетенциясына кирет жана Бирликтин мыйзамдарынын алкагына кирбейт.

III. Корутундулоочу жоболор

Ушул кеңеш берүүчү корутундунун көчүрмөсүн өтүнмө ээсине жөнөтүлсүн.

Консультативдик корутундунун тексти Соттун расмий интернет-баракчасына жарыялансын.

Төрагалык кылуучу
Судьялар

Ж.Н. Баишев
А.М. Ажибраимова
Э.В. Айриян

Д.Г. Колос
Т.Н. Нешатаева
В.Х. Сейтимова
Г.А. Скрипкина
А.Э. Туманян
А.А. Федорцов
К.Л. Чайка

Көчүрмө туура:
Судья Чайка К.Л.
15.07.2020